

P. 69, 52. PANĒAT. 87, 24. ÇUK. in LA. 42, 5. — Vgl. प्रतिबुद्ध fgg. und प्रतिबोध.

— संप्रति caus. wecken MBh. 13, 5181.

— वि 1) erwachen: कञ्चित्काले विबुध्यसे MBh. 2, 162 (R. GORR. 2, 109, 12). Spr. 3854. HARIV. 16176. R. GORR. 2, 62, 14. 6, 37, 48. KUMĀRAS. 3, 37. RĀĒA-TAR. 3, 171. विबुद्ध erwacht KĀTJ. ÇR. 7, 4, 40. MBh. 1, 6006. 3, 12997. ÇĀK. 134. KATHĀS. 23, 89. erwacht so v. a. aufgeblüht: °कमल MBh. 11, 573. कमलविबुद्धलोचन 7, 6725. °चूत MĀLAV. 60. aufgeweckt, klug, erfahren: विबुद्धाः स्वेषु कर्मसु MBh. 14, 1015. — 2) erfahren: स्वानो विबुध्य सदतिक्रमम् Bhāg. P. 3, 13, 37. — caus. 1) wecken RV. 1, 12, 4. 22, 4. MBh. 5, 3138. 13, 1697. 5271. R. GORR. 2, 12, 18. 67, 1. 4, 31, 28. 6, 37, 19. KUMĀRAS. 4, 1. KATHĀS. 31, 26. 43, 206. BHATT. 8, 56. — 2) Jmd aufmerksam machen, zur Vernunft bringen DAÇAK. in BENF. Chr. 181, 17. — Vgl. विबुध fgg.

— ग्रभिवि (°बुध्यते) gewahren, inne werden, erfahren Ind. St. 5, 313, 3.

— सम 1) erwachen: संबुध्य MBh. 10, 333. संबुद्ध aufgeweckt, klug, verständig R. GORR. 2, 80, 22. — 2) wahrnehmen, inne werden, erkennen:

अष्टा हि जगतः कस्मान्न संबुध्यते — सुरासुराणां मनोगतम् MBh. 1, 2498. दुर्बिभाषितं भाषितं त्वदशेन न मन्द संबुध्यसि पाशबद्धः 2, 2187. संबुध्यमानो विंशते ऽधर्ममेव mit Bewusstsein 3, 749. न संबुध्यधरे चैनं देवास्तं भुवनेश्वरम् erkannten ihn nicht 7, 9586 = 13, 7491. R. 5, 31, 41. समबोधि DAÇAK. 8, 13. संभुत्सीष्टाः BHATT. 19, 30. या (निशा) मयासीन्न संबुद्धा कदाचिदपि मन्दया wahrgenommen, erkannt R. 6, 93, 27. — caus. 1) wecken R. 3, 71, 15. 6, 39, 25. लये संबोधयेच्छित्तं विनित्तं शमयेत्पुनः VEDĀNTAS. (Allah.) No. 141. — 2) Jmd aufmerksam machen, aufklären, zu wissen thun: युष्मान्संबोधयाम्येष यथा न स हरेद्वलात् MBh. 1, 1427. तेन मां पार्थ स संबोधितवान्पुरा 5784. 3, 12519. 12, 4140. 13, 1861. HARIV. 9401. RAGH. 13, 25. KATHĀS. 39, 91 (mit तातं zu verbinden). Bhāg. P. 3, 16, 11. PANĒAT. 84, 1. 101, 11. 227, 14. HIT. ed. JOHNS. 2342. ÇĀTR. 14, 281. Inschr. in Journ. of the Am. Or. S. 6, 343, 10. mit dopp. acc.: एतत्संबोधयामस्त्वाम् MBh. 1, 3521. KATHĀS. 33, 145. — 3) anrufen: धतराष्ट्रात्मनेति संबोध्य MBh. 2, 1819. हरात्संबोधयति येन वाक्येन KĀC. zu P. 1, 2, 33. — Statt संबोधयन् HARIV. 9130 liest die neuere Ausg. संभावयन् ehrend. — Vgl. संबुद्ध fgg.

— ग्रभिसम्, partic. °बुद्ध aufgeklärt, bewandert, erfahren: यत्र MBh. 3, 12515. zur Bodhi gelangt VĀJTP. 146. 139.

— प्रतिसम्, partic. °बुद्ध wieder zur Besinnung —, zum Bewusstsein gekommen MBh. 3, 12519.

2. बुध् (= 1. बुध्) adj. erwachend; verständig Vop. 3, 132. — Vgl. अ°, उपबुध्.

बुध्नै (von 1. बुध्) 1) adj. P. 3, 1, 135. Sch. a) erwachend; s. उपबुध्. — b) klug, verständig: ein Kluger, Weiser AK. 2, 7, 4. 3, 4, 11, 84. 18, 103. 19, 134. TRIK. 3, 3, 219. H. 341. an. 2, 243. MED. dh. 10. HALĀJ. 2, 178. नरो बुधः M. 8, 111. विदुर्बुधाः 2, 22. 3, 109. 123. 4, 59. 204. 7, 18. 210. 214. BRĀHMAN. 3, 5. SŪRJAS. 3, 29. 30. ÇRUT. 14. Spr. 887. 1446. 2347. 2392. 2833. 4098. PRAB. 73, 3. TRIK. 1, 1, 95. Bhāg. P. 3, 1, 32. स्वार्थप्रत्यबुधः 8, 19, 18. — 2) m. N. pr. P. 2, 4, 58. Vārtt. 1. Sch. a) eines Nachkommen des Soma (Saumja, Saumājana): देवा वै व्रात्याः स-

त्नासत बुधेन स्थपतिना PANKAV. Br. 24, 18, 2 (MAÇ. in Verz. d. B. H. 74, N.). 5. 6. Liedverfasser von RV. 10, 101. er ist der Vater des Pururavas und auch der Planet Merkur, der für einen Sohn Soma's, des Mondes, angesehen wird, AK. 1, 1, 2, 27. TRIK. 1, 1, 93. 3, 3, 219. H. 117. H. an. MED. HALĀJ. 1, 46. MBh. 2, 446. 3, 8135. 12, 8900. HARIV. 629. fg. 1333. fg. 4238. 8811. 14076. R. 2, 41, 10. 3, 53, 22. 4, 12, 25. 6, 86, 40. SŪRJAS. 1. 31. 69. 2, 8. 56. 9, 8. 12, 86. °चार Titel des 7ten Adhj. in VARĀH. Bṛh. S. Verz. d. B. H. No. 878. Verz. d. Oxf. H. 33, a, 19. °दर्शनचार 1. RAGH. 1, 47. 13, 76. VIKR. 139. KATHĀS. 48, 69. VP. 39. 239. 330. 393. Bhāg. P. 5, 22, 13. 9, 1, 34. 14, 4. MĀRK. P. 32, 11. 111, 14. Verz. d. Oxf. H. 23, b, 1. 39, a, 24. 40, a, 32. 69, a, 1 v. u. 80, a, 36. Verfasser eines Gesetzbuchs Ind. St. 1, 233. fg. 467. °पूजा Verz. d. B. H. 332, 4. °शान्ति 333, 3. °लोकवर्णन 146, a (15). बुधे so v. a. बुधवारं an einem Mittwoch Inschr. in Journ. of the Am. Or. S. 6, 348, 3. — b) eines Atreja und Liedverfassers von RV. 5, 1. — c) eines Sohnes des Vegavant und Vaters des Tṛṇabindu VP. 333. Bhāg. P. 9, 2, 30. — d) des Autors der Kalpajukti Verz. d. Oxf. H. 113, b, 28 (auch बुद्ध geschrieben). — 3) f. आ Nardostachys Jatamansi (जटामांसी) Dec. ÇABDAK. im ÇKDR. — Vgl. अ°. बुध्, बोध, बोधि.

बुधगुप्त s. बुद्धगुप्त.

बुधतात m. Budha's Vater (तात), der Mond ÇABDAK. im ÇKDR.

बुधदिन n. Merkurs (Budha's) Tag (दिन), Mittwoch Verz. d. Oxf. H. 97, b, 25.

बुध्वन्त adj. die Wurzel बुध् enthaltend TBR. 1, 3, 1, 3.

बुधमनोहर (बुध + म°) Titel eines Werkes HALL in Journ. of the Am. Or. S. 6, 523. 541 und in der Einl. zu VĀSADV. 18.

बुधरत्न n. Smaragd (Budha's Edelstein) RĀGAX. im ÇKDR.

बुधवार m. Budha's Tag, Mittwoch TITUBĀDIT. im ÇKDR.

बुधसानु (बुध + सानु) m. 1) = पर्ण. — 2) = पञ्चपुरुष ऽऽश्रितः in: SAMKSHIPTAS. ÇKDR.

बुधसुत m. Budha's Sohn, Bein. des Pururavas ÇKDR. nach dem PURĀNA.

बुधानै (partic. von 1. बुध्) UNĀDIS. 2, 90. adj. klug, = विज्ञ MED. n. 99. = कवि ÇĀTĀDH. im ÇKDR.; m. Lehrer MED. UĒGVAL. = ब्रह्मवादिन् Religionskundiger, Theolog und priyavādin freundlich redend UNĀDIK. im ÇKDR. — Vgl. बोधान.

बुधाष्टमी f. der achte (Tag) des Budha, Bez. eines best. Festtages Verz. d. B. H. 135, a (34). Verz. d. Oxf. H. 34, b, 1. 283, a, 2.

बुधिल (von 1. बुध्) adj. klug UNĀDIK. im ÇKDR.

बुध्नै UNĀDIS. 3, 5. m. Boden, Grund, Tiefe, das Unterste; Boden eines Gefüßes, Fuss eines Baumes (Wurzel H. 1121. HALĀJ. 2, 26. Viçva bei UĒGVAL.); vgl. πρῶτον. अतोदयच्छ्वसा ताम् बुध्म् RV. 4, 19, 4. 1, 93, 9. नदीनाम् 7, 34, 16. युष्माकं बुध्ने अयो न यामनि विद्युर्पति न मही अद्युर्पति 10, 77, 4. सगरस्य 89, 4. रजसः 1, 32, 6. 22, 3. त्वो बुध्ने रजसा अद्युर्पति 4, 17, 14. बुध्, मध्य, अत 10, 111, 8. 1, 24, 7. रणो बुध्ने 96, 6. कविर्बुध्ने परिर्मथ्यते धीः 98, 8. 3, 39, 3. 10, 93, 5. 133, 6. गृहस्य AV. 2, 14, 4. 12, 3, 30. TS. 2, 3, 4. 3, 11, 5. 6. n. und parox. ÇĀT. Br. 3, 8, 2, 13. सुवस्य TBR. 3, 7, 2, 7. ÇĀT. Br. 1, 9, 2, 16. ÇĀNKH. ÇR. 2, 9, 6. उत्सूक्तबुधो यूपः